

Dr. MATIJEVICS LAJOS
(1940—1983)

PENAVIN OLGA

A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, Újvidék

Közlésre elfogadva: 1983. december 21.

Egy kollégával ismét kevesebben ülünk az Intézet tanácskozásain az asztalhoz. A nagybetűs „Kaszás“ az ő saját hívására jött el érte; maga tett pontot rövid, de termékeny élete végére.

Egy halk szavú, tapintatos, szerény, közvetlen, együttműködésre mindig hajlandó, segítőkész kolléga, nevelő, kutató távozott körünkéből. Olyan személylyel lett szegényebb közösségünk, aki mindig a békés, a békéltető megoldások híve volt, olyan nevelő hagyta itt tanítványait, aki nem sáncolta el magát a katedra bűvös négyszögében, hanem leszállt (az új épületben már nem létező) pódiumról, bement a padok, a diákok közé, egyenrangú társakként vonva be őket az oktatás, az egyetemi élet összetett folyamatába, s aki mindig kész volt segíteni tanítványainak gondjaikban, bajaikban, akár mint tanár, akár mint tanszékvezető s utóbb mint igazgató.

Matijevics Lajos híres volt kitartásáról, szorgalmáról, felelősségérzetéről, hisz mindenki tapasztalhatta, hogy egész pályafutása alatt hűséggel és áldozatosan vállalta az oktatói és tudományos, sőt a közéleti munkát is. Nemcsak nappalait, de éjszakáit is feláldozta, csakhogy eleget tehessen a sok és sokféle feladatnak. Tevékeny közéleti ember is volt Matijevics Lajos. Egyszer öszzeszámoltuk, 18 közéleti megbízatást, feladatot számoltunk össze. Mindig, minden posztján lelkiismeretesen, becsületesen igyekezett képviselni a közösség és az Intézet érdekeit. Az otthonról hozott és később elsajátított erkölcsi normák egész életében kötelezték; a tudományt, a tudomány művelését sem tudta elképzelni az erkölcsi normák betartása nélkül.

Mint tudóst a közösségi munkába való önzetlen bekapcsolódás jellemezte, számos tudományos projektum, téma munkatársa volt (*Vajdaság helységeinek földrajzi nevei*, ennek a 10 kötetet megért sorozatnak a munkatársa, *a Székely szójegyzék*, *A jugoszláviai székelytelepek nyelvatlása*, *a Gombosi népballadák* stb. munkatársa). Matijevics Lajos sokoldalú személyiség volt. Mint író pályáját nyert a Magyar Szó novella-pályázatán, tudományos érdeklődése is megoszlott a nyelv és a folklór között. Mint néprajzos több tanulmányt szentelt vidékünk balladáinak, ráolvasásainak, népi mondókáinak, meséinek, egyáltalában a népi szájhagyományozásnak.

Nyelvészként akár a népnyelvről, akár a rétegnyelvekről, akár nyelvtörténeti kérdésekről vagy földrajzi- illetve víznevekről írt tanulmányt, sohasem „íróasztali nyelvész“-ként nyúlt a feldolgozandó kérdéshez, hanem mindig az élő valóság érdekelte, a nyelv és a nyelvet beszélő társadalom közti kapcsolatot kereste. A cél érdekében nem riadt vissza a terepi gyűjtés kényelmetlenségeitől sem, vállalta a fáradalmakat. Ő volt az első közülünk, aki az elkülönült csoportok nyelvét, szókincsét, szóhasználatát saját környezetükben igyekezett feljegyezni, s olyan könyveket tett olvasói elé, mint *A vajdasági magyar diáknyelv* (1972), *Az utca nyelve* (1979). A merész hipotézisek helyett a tények tisztelete olvasható ki mindegyik munkából.

Munkáinak bőséges jegyzékét áttanulmányozva azt látjuk, de a személyes beszélgetésekből is az derült ki, hogy kedvenc kutatási területe volt a víznevek rendszere. Kutatásainak középpontjában valóban elsődlegesen vidékünk víznevei szerepeltek. A tanulmányok és könyvek (*A jugoszláviai Ferenc-csatorna víznevei* — 1981, a szintézis igényével készült *Vizeknek szarváról-Vajdaság földrajzi nevei* — 1982.) tanúskodnak a kb. 2000 fel nem használt, gazdátlanul maradt cédula mellett Matijevis Lajos tudományos érdeklődéséről.

A fiatalon elhunyt munkatárs, tanár, kutató — noha aránylag keveset élt — nem hullik ki nyomtalanul sem a mi, sem az utánunk jövők emlézetéből; hírét, nevét mindig fenn fogja tartani a földrajzi sorozat mellett *Az utca nyelve*, *A vajdasági diáknyelv*, a *Vizeknek szarváról* és a kezdő tanár boldog pillanatainak színhelyéről, Kishegyesről írt több tanulmánya.